

MATERIAŁY ERNESTA ALEKSANDRA SYMA
(1893 – 1950)
(III – 40)

Ernest Aleksander Sym, syn Antoniego i Julii z domu Seppi, urodził się 14 czerwca 1893 r. w Niepołomicach. Ojciec Jego był inżynierem i leśnikiem. Po ukończeniu gimnazjum realnego we Lwowie w 1912 r. Ernest Sym odbył dwuletnią służbę wojskową w austriackiej marynarce wojennej. W latach 1914 – 1917 brał udział w I wojnie światowej w armii austriackiej.

W roku akademickim 1917/1918 Ernest Sym wstąpił na Wydział Chemii Politechniki Lwowskiej. Jednocześnie pracował jako chemik w lwowskiej fabryce wód mineralnych i mydła. W 1922 r. zaczął studiować weterynarię na Akademii Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie. W 1925 r. przeniósł się do Warszawy gdzie kontynuował studia na Wydziale Weterynaryjnym Uniwersytetu Warszawskiego (UW). W 1927 r. wstąpił na Wydział Matematyczno – Przyrodniczy UW. Jako student rozpoczął pracę naukową nad grupami krwi u zwierząt w zakładzie prof. Z. Szymanowskiego. W 1928 r. został młodszym asystentem przy Katedrze Chemii na Wydziale Weterynaryjnym UW. Ponadto pracował w Zakładzie Chemii Fizjologicznej na Wydziale Lekarskim. Dyplom lekarza weterynarii uzyskał w roku 1929.

W 1930 roku Ernest Sym otrzymał stypendium Funduszu Kultury Narodowej na wyjazd naukowy do Sztokholmu (studia u prof. Eulera) i do Dahlen (do prof. Neuberga). W 1932 r. uzyskał doktorat na Wydziale Matematyczno – Przyrodniczym UW na podstawie za pracy pt. *Badanie nad systematycznym działaniem lipazy*. Prowadził wykłady i ćwiczenia z chemii fizjologicznej na Wydziale Lekarskim UW. Od 1934 r. Ernest Sym kierował Zakładem Chemii Ogólnej i Fizjologicznej Wydziału Weterynaryjnego UW. W 1937 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym na tymże wydziale. W tym okresie zajmował się kinetyką reakcji katalizowanych (do 1933 r.)i esterazami (wynałazł metodę syntezy estrów w środowiskach niewodnych).

W czasie II wojny światowej Ernest Sym pracował na Oddziale Chemii Państwowego Zakładu Higieny. Prowadził też wykłady na tajnych kompletach Wydziału Farmaceutycznego UW.

W 1945 r. był współorganizatorem Katedry Chemii Nieorganicznej na Wydziale Matematyczno – Przyrodniczym i Katedry Chemii Ogólnej i Fizjologicznej na Wydziale Chemicznym Uniwersytetu Łódzkiego (UŁ). Jednocześnie kierował Działem Chemii w Centrali Państwowego Zakładu Higieny w Łodzi. W 1946 r. został mianowany profesorem zwyczajnym na Wydziale Chemicznym UŁ. Tego samego roku przeniesiono go na Wydział Chemii Politechniki Gdańskiej. Objął tam Katedrę Technologii Farmaceutycznej. Prowadził również Dział Biochemii w Instytucie Medycyny Morskiej i tropikalnej oraz wykładał chemię fizjologiczną na Wydziale Farmacji Akademii Medycznej w Gdańsku. W tym okresie zajmował się wraz ze swoim zespołem asystentów metabolizmem prątku gruźliczego (*Kinetik der Esterasewirkung im Vergleich zur Saurekatalyse – Działanie esterazy a kataliza kwasowo – zasadowa i proces budowy ciała drobnoustrojów*).

Ernest Sym był autorem ponad 40 prac drukowanych w czasopiśmie polskich i obcych. Był członkiem wielu towarzystw krajowych i zagranicznych, m.in. członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności. W 1950 r. przewodniczył Gdańskiemu Oddziałowi Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego, był członkiem Chemical Society, Deutsche Chemische Gesellschaft i innych.

W 1950 r. Ernest Sym został mianowany profesorem chemii ogólnej na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Warszawie. Był odznaczony Państwową Nagrodą Naukową II stopnia.

25 sierpnia 1950 r. Ernest Sym zginął w wypadku samochodowym w Warszawie.

Materiały Ernesta Syma zostały zakupione przez Archiwum PAN od żony profesora Aleksandry w 1956 r. Pochodzą one w większości z okresu powojennego, świadectwa dojrzałości Ernesta Syma przed II wojną światową uległy zniszczeniu w czasie Powstania Warszawskiego w 1944 roku.

Spuścizna Ernesta Syma została uporządkowana w 1985 roku przez słuchaczkę Wydziału Historycznego UW Danutę Leśniewską w ramach praktyki archiwalnej pod kierunkiem mgr. Józefa Mizikowskiego. W trakcie porządkowania podzielono spuściznę na 7 grup: I – materiały twórczości naukowej, II – materiały działalności naukowo – organizacyjnej, dydaktycznej i społecznej, III – materiały biograficzne, IV – korespondencja, V – materiały o twórcy spuścizny, VI – materiały osób obcych oraz druki twórcy spuścizny i osób obcych.

Grupa I – obejmuje materiały twórczości naukowej twórcy spuścizny, w jej ramach zostały utworzone cztery podgrupy: artykuły, wykłady, referaty i odczyty, projekty, materiały warsztatowe. Podgrupa A, to artykuły dotyczące przeważnie metabolizmu drobnoustrojów. Nadano jej układ chronologiczno – alfabetyczny. Wyodrębniono prace z zakresu prątko gruźliczego i zgrupowano je wraz z notatkami do nich w dwóch jednostkach (j.a.1, 2). Oddzielną jednostkę tej grupy stanowią artykuły niedokończone (j.a. 7). Podgrupę B, stanowią wykłady, referaty i odczyty dotyczące m.in. biogenezy, biochemii, budowy ciała drobnoustrojów mechaniki statystycznej. Podgrupę C stanowi projekt skonstruowanego przez E. Syma elektrobakteriografu uniwersalnego czyli zautomatyzowanej aparatury do hodowli i badań metabolizmu drobnoustrojów (j.a.15). Zaś podgrupa D obejmuje materiały warsztatowe. Są to protokoły doświadczeń Ernesta Syma i jego współpracowników (j.a. 16-18), oraz wypisy z literatury z zakresu m.in. biochemii, biokinetyki, metabolizmu, metodyki i termochemii (j.a. 19, 20).

Grupa II została utworzona z materiałów działalności naukowo – organizacyjnej, dydaktycznej i społecznej. Podgrupa A obejmuje materiały działalności naukowo – organizacyjnej. Zamieszczono w niej materiały dotyczące działalności E. Syma w Polskim Towarzystwie Fizjologicznym (j.a. 21) oraz projekt Naukowego Instytutu Przeciwgruźliczego. Ponadto są tam programy posiedzeń, sprawozdania oraz korespondencja związana z I Kongresem Nauki Polskiej (j.a. 22). W ramach podgrupy B w materiałach działalności dydaktycznej zawarto ocenę E. Syma o działalności naukowej i dydaktycznej prof. P. Wierzchowskiego (j.a. 24) oraz projekty powołania katedr na Politechnice Gdańskiej, związanych ze specjalizacją w przemyśle żywnościowym. Znajduje się tu również kwestionariusz w sprawie możliwości działania zakładów Politechniki Gdańskiej, Akademii Medycznej w Gdańsku oraz Instytutu Badań Medycyny Morskiej, Tropikalnej, których kierownikiem był E. Sym. Ostatnia podgrupa C - materiały działalności społecznej to notatki z posiedzeń i korespondencja dotycząca działalności E. Syma w Wojewódzkim Komitecie Obrońców Pokoju w Gdańsku (j.a. 26).

Grupa III składa się z materiałów biograficznych, do których włączono powołania i nominacje, akt urodzenia, autożyciorys i fragment ankiety personalnej. Ponadto obejmują one charakterystykę twórczości, wykaz prac oraz notatki do nauki języka angielskiego (j.a. 27).

Grupę IV tworzy korespondencja wychodząca i wpływająca. Nadano jej układ alfabetyczny według nazwisk odbiorców i nadawców (j.a. 28, 29) oraz zaopatrzone w aneksy.

Grupa V to materiały o twórcy spuścizny, są to dwa drukowane życiorysy E. Syma oraz nekrolog.

Grupę VI, tworzą materiały obce.

Spuściznę zamyka grupa VII znajduje się w niej odbitka pracy E. Syma i druki obce. W Archiwum zespół otrzymał sygn.III-40, w bazie szukajwarchiwum nr 162, inwentarz ma 33 j.a. i 2 aneksy.

Źródła i bibliografia

1. *Materiały Ernesta Syma* Archiwum PAN, sygn. III-40, j.a. 27, 30.
2. „*Minerwa Polska*” – *Kartoteka uczonych polskich*, Archiwum PAN
3. K. Millak, *Słownik Polskich Lekarzy Weterynaryjnych biograficzno – bibliograficzny (1894 – 1918)*, Warszawa – Lublin, 1960 – 1963, s. 226 – 228.
4. „*Rocznik TNW*”, 1947, nr 40, s. 78 – 80.
5. *Wielka Encyklopedia Powszechna PWN*, t.11, Warszawa 1968, s.152

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

I. Materiały twórczości naukowej	1 - 20
A. Artykuły	1 - 7
B. Wykłady, referaty, odczyty	8 – 14
C. Projekty	15
D. Materiały warsztatowe	16 – 20
II. Materiały działalności naukowo-organizacyjnej, dydaktycznej i społecznej	21 - 26
A. Materiały działalności organizacyjno – naukowej	21 – 23
B. Materiały działalności dydaktycznej	24 – 25
C. Materiały działalności społecznej	26
III. Materiały biograficzne	27
IV. Korespondencja	28 – 29
V. Materiały o twórcy zespołu	30
VI. Materiały osób obcych	31 - 32
VII. Załączniki	33
Aneksy	1 – 2

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. Artykuły

1. *Wpływ streptomycyny na metabolizm prątka gruźliczego*
E. S., T. Żebrowski, *Hodowla prątków gruźliczych typu ludzkiego na pożywkach Katabolity organiczne szczepu gruźliczego M 37 R v hodowanego na pożywce syntetycznej DGK*
Artykuły, notatki
1944, b.d., rkp., masz., druk, j. ang., franc., pol., l., sz. k. 90,
2. T. Głębiński, K. Jałowiecka, E. S., *Metabolizm rozwojowy prątków gruźliczych szczepu H3. Rv i hodowanych na pożywce DGK.*
Ogólna charakterystyka metabolizmu prątka gruźliczego
Środowisko nadające się do badań metabolizmu rozwojowego prątków gruźliczych typu ludzkiego
Artykuły, notatki
B.d., rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 146

3. *Biochemia antybiotyków*

Artykuł, notatki

B.d., rkp., masz., l., k. 11

4. *Metabolizm całkowity i ogólny drobnoustrojów*

Artykuł

B.d., masz., l., k. 14

5. *Metoda działania metabolizmu biosubstancji umieszczonej na granicy fazy ciekłej i gazowej*

Artykuł, notatki

B.d., rkp., masz., l., k. 67

6. *Wpływ ciśnienia osmotycznego na rozwój i metabolizm węglowodanowy Eberthella Typhosa szczepu VI*

Artykuł, opracowanie zbiorowe, 1 egz. pełny i 2 egz. niedokończone

B.d., rkp., masz., l., k. 9

7. *Biogeneza i synteza aminokwasów*

Fragmenty artykułów

B.d., rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 36

B. Wykłady, referaty, odczyty8. *Biochemia w medycynie*

Wykład

B.d., rkp., masz., l., k. 12

9. *Glikoliza wywołana przez pałeczki duru brzuszego*

Wykład

B.d., masz., l., k. 12

10. *Mechanika statystyczna*

Wykład

B.d., rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 14

11. *Stosowanie izotopów do badań biochemicznych**Traur Elements – pierwiastki śledzące*

Wykład

B.d., rkp., masz., j. ang., pol., l., k. 42

12. *Proces budowy ciała drobnoustrojów*

Referat i odbitka

1948 – 1949, masz., druk, l., sz., k. 65

Druk, „Postępy Higieny i Medycyny Doświadczalnej” 1949, t. 1, s. 69 - 101

13. *Zastosowanie nowych metod biochemicznych do badań w Instytucie Medycyny Morskiej i Tropikalnej w Gdańsku*

Odczyt niedokończony

1946, rkp., l., k. 7

14. *Poglądy na biogenezę*

Odczyt

B.d., rkp., masz., l., k. 38

C. Projekty

15. Elektrobakteriograf uniwersalny. (Zautomatyzowana aparatura do hodowli i badań metabolizmu drobnoustrojów)

Projekt

B.d., rkp., l., k. 19

D. Materiały warsztatowe

16. Doświadczenia z zakresu biochemii

Protokoły doświadczeń

1943, 1948 – 1950, rkp., l., sz., k. 118

17. Wpływ fog na metabolizm

Protokoły i notatki z doświadczeń

1947, rkp., l., k. 60

18. Doświadczenia A. Ułaskowskiej, L. Szarkowskiej, I. Westfalowej przeprowadzone pod kierownictwem E. S.

Protokoły doświadczeń, notatki

1948 – 1950, rkp., l., sz., k. 58

19. Autosynteza, biochemia, biokinezyka, metabolizm

Notatki, wypisy z literatury

B.d., rkp., masz., j. ang., niem., pol., l., k. 197

20. Metodyka, mikrostruktury, termochemii i teoria błędu

Notatki, wypisy z literatury

B.d., rkp., masz., j. ang., pol., l., sz., k. 172

**II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACYJNO–NAUKOWEJ,
DYDAKTYCZNEJ I SPOŁECZNEJ****A. Materiały działalności organizacyjno–naukowej**

21. Polskie Towarzystwo Fizjologiczne

Program zjazdu, korespondencja

1946 – 1950, masz., l., k. 14

22. I Kongres Nauki Polskiej

Programy posiedzeń, sprawozdania, skład osobowy sekcji nauk medycznych,
korespondencja wpływająca

1950, masz., l., k. 20

23. Naukowy Instytut Przeciwgruźliczy na Górnym Śląsku

Projekt

B.d., masz., l., k. 3

B. Materiały działalności dydaktycznej

24. Ocena działalności naukowej i dydaktycznej dr. Piotra Wierzchowskiego
B.d., masz., l., k. 3
25. Akademia Lekarska w Gdańsku, Instytut Medycyny Morskiej i Tropikalnej, Politechnika Gdańska
Projekt powołania Katedr w Politechnice Gdańskiej. Kwestionariusz w sprawie możliwości i działalności naukowej zakładów
B.d., masz., l., k. 6

C. Materiały działalności społecznej

26. Wojewódzki Komitet Obrońców Pokoju
Notatki z posiedzeń, korespondencja wpływająca
1949 – 1950, b.d., rkp., masz., l., k. 7

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

27. Powołania i nominacje, akt urodzenia, życiorys i fragment ankiety personalnej, wykaz prac oraz charakterystyka twórczości, ponadto notatki z nauki j. angielskiego
1947 – 1950, b.d., rkp., masz., l., k. 51

IV. KORESPONDENCJA

28. Osoby i instytucje F-U
Korespondencja wychodząca
1946 – 1950, b.d., rkp., masz., l., k. 50, zob. aneks 1
29. Osoby i instytucje A-W
Korespondencja wpływająca
1946 – 1950, b.d., rkp., masz., l., k. 121, zob. aneks 2

V. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

30. St. Nyrek, *Profesor Ernest Sym*
Profesor Ernest Sym (1893 – 1950)
Odbitka i nekrolog Ministerstwa Zdrowia zamieszczony w „Życiu Warszawy”
1950 – 1954, druk, sz., k. 8
Druk, poz. 1, „Medycyna Weterynaryjna” 1954, nr 1

VI. MATERIAŁY OSÓB OBCYCH

31. M. Juchniweicz, B. Macheta, *Skład chemiczny prętka gruzliczego*
Praca
B.d., masz., l., k. 14
32. H. Wieliczański, życiorys i podanie do Wydziału lekarskiego Uniwersytetu Łódzkiego
T. Głębicki – list do zespołu E. S. w Zakładzie chemii Fizjologicznej Akademii Medycznej w Warszawie

1945, 1952, rkp., masz., l., k. 5

VII. ZAŁĄCZNIKI

33. E. S., *Proces budowy ciała drobnoustrojów*, Warszawa 1949
 Jerzy Morzycki, *Współczesny wgląd w istotę zarazków przesykalnych*, praca z dedykacją
 oraz notatkami twórcy spuścizny
Polak w Anglii i Ameryce
 Druki twórcy spuścizny i obce

ANEKS 1

J.28. Osoby i instytucje F-U

Korespondencja wychodząca

Firma Obojewski i Ostasiewicz w Warszawie	1947, 1.1
Główna Biblioteka Lekarska w Warszawie	1947, 1.2
Instytut Medycyny Morskiej i Tropikalnej w Gdańsku	1950, b.d., 1.2
Komisja Dewizowa w Warszawie	1947, 1.1
„Medycyna Weterynaryjna” – redakcja	1950, 1.1
Michalska Irena	1948, 1.1
Ministerstwo Zdrowia	1946 – 1950, 1.6
Misiewicz Janina	1947, 1.1
Missiurow Włodzimierz	1949, 1.1
Politechnika Gdańska Komisja dla Spraw Importu Książek	1949, 1.1
Polskie Towarzystwo Badań nad Gruźlicą	1950, 1.1
Polskie Towarzystwo Chemiczne w Warszawie	1947 – 1949, 1.2
Polskie Towarzystwo Mikrobiologiczne	1948, 1.1
Przyłęcka H.	B.d., 1.1
Skibiński Zdzisław	1947, 1.1
Stolzmann Zdzisław	1950, 1.1
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego	1947, 1.1
Szymanowski Zygmunt	1950, 1.1
Uniwersytet Łódzki, Koło Chemików	1947, 1.1
Rada Wydziału Lekarskiego	1948, 1.1
Uniwersytet Poznański II Klinika Chorób Wewnętrznych	1948, 1.1
Listy od nieustalonych adresatów	1947 – 1948 i b.d., 1.6

ANEKS 2

J.29. Osoby i instytucje A-W

Akademia Lekarska w Gdańsku	1947 – 1949, 1.9
Akademia Lekarska w Poznaniu	1959, 1.1
Akademia Medyczna w Warszawie	1950, 1.1
Appelt	1949, 1.1
Barski Jerzy	1946, 1.1
Centralny Zarząd Przemysłu Metalowego	
Delegatura na Okręg Gdański i Mazurski	1948, 1.1
Chmielewska Irena	1947, 1.1
Dorowska Stanisława	1950, 1.1
Decowski Marian	1947, 1.1
Dorabalska Alicja	1948, 1.1

Główna Biblioteka Lekarska w Warszawie	1947, 1.1
„Gruźlica” – redakcja	1946, 1.1
Hartwig Walenty	1947, 1.1
Hirszfeld Ludwik	1947, 1.1
„Horyzont” Spółka Wydawnicza Księgarzy i Literatów sp. z o. o.	1947, 1.2
Hygienisiak – Bakteriologiska Institutionem w Uppsali	1950, 1.1
Janicki J.	1947, 1.1
Kamiński	1948, 1.1
Komisja do Spraw Importu Książek	1949, 1.1
Komitet Studenckich Kół Chemicznych w Polsce	1946, 1.2
Korinek Jan	1948, 1.1
Legation Royale de Danemark	1947, 1.2
Łaza Emil	B.d., 1.1
„Medycyna Weterynaryjna” – redakcja	1949, 1.1
Michalska Irena	1948, 1.1
Michałowicz Mieczysław	1950, 1.3
Ministerstwo Zdrowia	1949, 1.1
Misiewicz Janina	1947, 1.1
Narodowy Bank Polski Oddział w Gdańsku	1949, 1.1
National Institutes of Health Federal Security in Bethesda	1950, 1.1
Nord Hakon	1947, 1.1
Opieńska – Planth Janina	1946 – 1947, 1.2
Państwowy Instytut medycyny Morskiej i Tropikalnej w Gdańsku	1950, 1.1
Państwowy Zakład Higieny	1947 – 1950, 1.6
Politechnika Gdańska „Bratnia Pomoc” – Zrzeszenia Studentów	1946, 1.2
Polski Instytut Wydawniczy	1947, 1.1
Polskie Towarzystwo Badań Naukowych nad Gruźlicą	1946 – 1950, 1.5
Polskie Towarzystwo Chemiczne	1947 – 1948, 1.3
Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne w Gdańsku	1949, 1.1
Polskie Towarzystwo Mikrobiologów we Wrocławiu	1948, 1.1
Przyłęcka H.	1947, 1.1
Skibiński Zdzisław	1946, 1.1
Stępkowski Stefan	1948 – 1949, 1.2
Stopczyk Jan	1950, 1.1
Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego	1947 – 1948, 1.3
Szybalski Waław	1947, 1.4
Szymanowski Zygmunt	1947 – 1950, 1.6
Uniwersytet Jagielloński ; Konserwatorium Naukoznawcze przy Towarzystwie Asystentów	B.d., 1.1
Uniwersytet Łódzki Dziekan Wydziału Lekarskiego	1946, 1.1
Uniwersytet Poznański II Klinika Chorób Wewnętrznych	1948 – 1949, 1.2
Uniwersytet Wrocławski Zakład Mikrobiologii Lekarskiej	1950, 1.2
Veibel Stig	1950, 1.1
Wasiukiewicz Waldemar	1947, 1.1
Wydział Chemiczny	1949 – 1950, b.d, 1.4
X Wydział Mikrobiologów w Gdańsku	1949, 1.1
Listy od nierozpoznanych nadawców	1946 – 1949, 1.9